

POSTANOWIENIE

Dnia 1 lutego 2016 r.

Sąd Okręgowy w Kielcach Wydział II Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Magdalena Bajor-Nadolska

Sędziowie: SSO Barbara Dziewięcka

SSO Teresa Strojnowska

Protokolant: starszy protokolant sądowy Iwona Cierpikowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 22 stycznia 2016 r. w Kielcach sprawy

z wniosku H. B.

z udziałem S. Ż., H. S., C. S., R. S., K. B., G. B., S. B.

o dział spadku i zniesienie współwłasności

na skutek apelacji wnioskodawczynie H. B. i uczestnika H. S.

od postanowienia Sądu Rejonowego w Kielcach z dnia 10 marca 2015r. sygn. I Ns 79/11

postanawia:

I. zmienić zaskarżone postanowienie w ten sposób, że:

1. w punkcie I (pierwszym) ppkt 2 (podpunkt drugi) przyznać H. S. dodatkowo udział wynoszący 1/2 (jedną drugą) w nieruchomości położonej w N., oznaczonej jako działka nr (...), dla której w Sądzie Rejonowym w Kielcach urzędzona jest księga wieczysta (...),

2. w punkcie I (pierwszym) ppkt 3 (podpunkt trzeci) przez wykreślenie działki (...) dla której w Sądzie Rejonowym w Kielcach urzędzona jest księga wieczysta (...),

3. w punkcie I (pierwszym) ppkt 5 (podpunkt piąty) przyznać na rzecz wnioskodawczynie H. B. udział wynoszący 1/2 (jedną drugą) w nieruchomości położonej w N., oznaczonej jako działka nr (...), dla której w Sądzie Rejonowym w Kielcach urzędzona jest księga wieczysta (...), zamiast całej działki nr (...) oraz dodatkowo działkę położoną D.-W. oznaczoną numerem (...), dla której w Sądzie Rejonowym w Kielcach urzędzona jest księga wieczysta (...),

4. w punkcie III (trzecim) w całości i zasądzić na rzecz S. Ż. tytułem spłaty od G. B. kwotę 4 824,57 (cztery tysiące osiemset dwadzieścia cztery 57/100) złotych oraz od H. S. kwotę 1 885,12 (jeden tysiąc osiemset osiemdziesiąt pięć 12/100) złotych płatne w terminie 3 (trzech) miesięcy od uprawomocnienia się postanowienia z ustawowymi odsetkami na wypadek uchybienia terminowi płatności,

II. przyznać od Skarbu Państwa (Sądu Rejonowego w Kielcach) na rzecz radcy prawnego I. M. kwotę 738,00 (siedemset trzydzieści osiem) złotych tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną wnioskodawczynie H. B. w postępowaniu apelacyjnym,

III. orzec, że wnioskodawczyni i uczestnicy ponoszą koszty postępowania apelacyjnego związane ze swoim udziałem w sprawie.

SSO Teresa Strojnowska SSO Magdalena Bajor-Nadolska SSO Barbara Dziewięcka

II Ca 1362/15

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 10 marca 2015 roku w sprawie I Ns 79/11 Sąd Rejonowy w Kielcach: w pkt I. dokonał działu spadku po W. S. i J. S. i zniesienia współwłasności nieruchomości położonej w D. – W. składającej się z działek nr (...) o powierzchni 0,2067 ha, (...) o powierzchni 0,3787 ha, (...) o powierzchni 0,0098 ha, (...) o powierzchni 0,4291 ha, (...) o powierzchni 0,0772 ha dla której w Sądzie Rejonowym w Kielcach prowadzona jest księga wieczysta (...) o powierzchni 0,655 ha, (...) o powierzchni 0,1523 ha, (...) o powierzchni 0,6263 ha, dla której w Sądzie Rejonowym w Kielcach prowadzona jest księga wieczysta (...) o powierzchni 0,675 ha, dla której prowadzona jest księga wieczysta (...) o powierzchni 0,15 ha dla której w Sądzie Rejonowym w Kielcach prowadzona jest księga wieczysta (...) oraz nieruchomości położonej w N. oznaczonej jako działka nr (...) o powierzchni 0,4977 ha dla której w Sądzie Rejonowym w Kielcach prowadzona jest księga wieczysta (...); w ten sposób, że przyznać:

1.R. S. synowi W. i J. działkę nr (...) o powierzchni 0,675 ha dla której w Sądzie Rejonowym w Kielcach prowadzona jest księga wieczysta (...);

2.H. S. synowi W. i J. działkę nr (...) o powierzchni 0,15 ha dla której w Sądzie Rejonowym w Kielcach prowadzona jest księga wieczysta (...);

3.G. B. synowi A. i K. działki nr(...) dla których w Sądzie Rejonowym w Kielcach prowadzona jest księga wieczysta (...);

4.S. B. działki nr (...) o łącznej wartości 78.164 zł;

5.H. B. córce W. i J. działkę położoną w N. oznaczoną jako działka nr (...) o powierzchni 0,4877 ha dla której w Sądzie Rejonowym w Kielcach prowadzona jest księga wieczysta (...);

w pkt II. zasądził tytułem spłaty od S. B. na rzecz S. Ż.kwotę 4885,25 zł płatną w terminie 3 miesięcy od uprawomocnienia się postanowienia z ustawowymi odsetkami na wypadek uchybienia terminowi płatności;

w pkt III. zasądził tytułem spłaty od G. B. na rzecz S. Ż.kwotę 6709,69 zł płatną w terminie 3 miesięcy od uprawomocnienia się postanowienia z ustawowymi odsetkami na wypadek uchybienia terminowi płatności ; w pkt IV przyznał od Skarbu Państwa Sądu Rejonowego w Kielcach na rzecz adwokata W. C. kwotę 3025,80 zł tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną z urzędu wnioskodawczyni H. B.; w pkt V. orzekł, że wnioskodawczyni i uczestnicy ponoszą koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie; w pkt VI. nakazał ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa Sądu Rejonowego w Kielcach tytułem kosztów sądowych od H. S. kwoty po 2546,76 zł oraz K. B., G. B., S. B. kwoty po 848,92 zł.

Sąd Rejonowy ustalił:

Postanowieniem wstępnym z dnia 2 marca 2012 roku Sąd Rejonowy w Kielcach stwierdził, że spadek jak i gospodarstwo rolne po W. S. zmarłym w dniu 9 sierpnia 1985 roku w S., ostatnio stale zamieszkałym w D. na podstawie ustawy nabyła żona J. S. w 1/4 części oraz dzieci: H. B. z domu S., S. Ż. z domu S., R. S., K. B. z domu S., C. S., H. S. po 3/24 części każdy z nich oraz stwierdził, że spadek po J. S. z domu K. zmarłej w dniu 23 marca 2007 roku w O., ostatnio stale zamieszkałej w D. na podstawie ustawy nabyły dzieci: H. B. z domu S., S. Ż. z domu S., R. S., K. B. z domu S., C. S., H. S. pi 1/6 części każdy z nich.

Postanowieniem wstępnym z dnia 27 czerwca 2014 roku sprostowanym postanowieniem z dnia 22 lipca 2014 roku Sąd ustalił, że umowa darowizny zawarta w dniu 5 lipca 1999 roku przed notariuszem B. M. za numerem rep. (...)w zakresie w jakim J. S. darowała R. S. nieruchomości położoną w D. W. oznaczoną jako działka (...) i K. B. nieruchomości położoną w D. W. oznaczona jako działki nr (...) jest bezskuteczna w zakresie przekraczającym udział wynoszący 5/8 części we współwłasności tych nieruchomości a nadto ustalił, że umowa darowizny zawarta w dniu 27 października 2003 roku przed notariuszem J. F. za nr Rep. (...)w zakresie w jakim K. B. darowała S. B. nieruchomości położoną w D. W. oznaczoną jako działki nr (...) i G. B. nieruchomości położona w D. W. oznaczoną jako działki (...) jest bezskuteczna w zakresie przekraczającym udział wynoszący 33/48 części we współwłasności tych nieruchomości.

J. i W. małżonkowie S. byli w dacie 4 listopada 1971 roku samoistnymi posiadaczami gospodarstwa rolnego składającego się z działek (...) położonych we wsi D. W. o łącznej powierzchni 3,39 ha i działek nr (...) o powierzchni 1,41 ha położonych w N.. Gospodarstwo to małżonkowie otrzymali w 1956 roku od rodziców J. - S. i M. K. i uprawiali wspólnie, także w dniu 4 listopada 1971 roku. Łączył ich ustrój wspólności majątkowej, ale w wydanych aktach własności ziemi (przez Naczelnika Gminy w D. w dniu 3 grudnia 1979 roku (...) nr (...) i wydany przez Powiatowe Biuro Geodezji i (...) rolnych w K. w dniu 16 maja 1975 roku (...) nr (...)) jako właścicielka wskazana była tylko J. S.. W dniu 9 sierpnia 1985 r. zmarł W. S.. Jako spadkobierców pozostawił żonę J. S. i dzieci H. B., S. Ż., K. B., R. S. C. S. i H. S..

W dniu 7 lutego 1986 roku zawarta została w Państwowym Biurze Notarialnym w K. umowa nieodpłatnego przekazania w/w gospodarstwa rolnego na rzecz następcy syna H. S.. Gospodarstwo to składało się wówczas z położonych w D. działek nr (...) o łącznej powierzchni 3,11 ha położonej w N. D. działki nr (...) o powierzchni 0,51 ha.

W dniu 8 grudnia 1993 roku J. S. złożyła pozew w którym domagała się zobowiązania H. S. do złożenia oświadczenia woli, iż przenosi na nią własność darowanych mu wcześniej działek. Na rozprawie w dniu 5 lipca 1994 r. w sprawie Sądu Rejonowego w Kielcach o sygn. I C 2439/93 H. S. przeniósł na J. S. nieodpłatnie prawo własności następujących działek (...), a nadto darował na rzecz J. S. udział w wysokości 1/2 części w działce oznaczonej w ewidencji gruntów numerem (...) Jednocześnie strony zniosły pomiędzy sobą spór co do możliwości dochodzenia działki nr (...). J. S. darowiznę przyjęła.

W dniu 5 lipca 1999 roku J. S. darowała na rzecz R. S. nieruchomości oznaczoną jako działka (...) położoną w miejscowości D. W., zaś na rzecz K. B. nieruchomości oznaczoną jako działki nr (...) położona w miejscowości D. W..

W dniu 27 października 2003 roku K. B. darowała na rzecz S. B. nieruchomości oznaczoną jako działki nr (...) położoną w miejscowości D. W., zaś na rzecz G. B. nieruchomości oznaczoną jako działki nr (...) położoną w miejscowości D. W..

J. S. zmarła w dniu 23 marca 2007 roku jako wdowa. Jako spadkobierców pozostawiła dzieci: H. B., S. Z., K. B., R. S., C. S. i H. S..

Spośród działek stanowiących w przeszłości gospodarstwo należące do W. i J. małżonków S. 3 działki były zabudowane – (...)z tym, że zabudowania powstawały po dacie dokonywania darowizn, nie zostały wzniesione przez spadkodawców, co nie było sporne. Gospodarstwo to nie jest obecnie uprawiane, działki nie stanowią więc gospodarstwa rolnego pod względem technologicznym i ekonomicznym. Działka nr (...) użytkowana jest przez H. S., działka nr (...) przez G. B. a działka nr (...) przez S. B.. Pozostałe działki są w posiadaniu i użytkowane przez osoby, które je otrzymały w drodze darowizn. Na skutek wniosków składanych przez G. B. doszło do podziału działki nr (...) i zmiany klasyfikacji części gruntu.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał, że wniosek o dokonanie spadku po W. S. i J. S. i zniesienia współwłasności nieruchomości zasługuje na uwzględnienie. Sporne było, czy istnieje majątek spadkowy w związku z rozdysponowaniem działek przez J. S., dlatego wydano postanowienia wstępne. Żądanie obejmowało dokonanie działu po W. S. i J. S.. Masy spadkowe tych osób nie są tożsame z uwagi na dokonane przez J. S. rozporządzenia. Masę spadkową po W. S. stanowi połowa gospodarstwa rolnego składającego się z działek położonych głównie w D. W. i jednej położonej w N. D.. Wydane na powyższe gospodarstwo akty własności zmieni wskazywały wprawdzie J. S. jako

właścicielkę, jednakże dla uznania nieruchomości rolnej nabytej na podstawie art. 1 ust 1 ustawy z 26 października 1971 roku o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych dla której wydany akt własności ziemi widnieje tylko na jednego małżonka, za przedmiot majątku wspólnego nie ma znaczenia sposób nabycia. Co więcej nieruchomość taka może być nabyta tylko i wyłącznie przez jednego z małżonków. Dla uznania że nieruchomość ta stanowi majątek wspólny istotne jest, aby w dacie wejścia w życie cytowanej ustawy stosunki majątkowe pomiędzy małżonkami podlegały ustawowej wspólności majątkowej małżeńskiej. Powyższe w toku postępowania nie było kwestionowane. Nie było także kwestionowane że oboje małżonkowie w tym gospodarstwie pracowali. Wobec powyższego należy przyjąć że nieruchomość położona we wsi D. gmina D. oznaczona numerami (...) oraz nieruchomość położona we wsi N. D. oznaczona numerem działki (...) stanowi składnik majątku wspólnego W. i J. S.. W związku z powyższym po śmierci W. S. w dniu 9 sierpnia 1985 roku przypadający mu udział w majątku wspólnym w wysokości $\frac{1}{2}$ podlegał dziedziczeniu. Przedmiotowe nieruchomości od dnia otwarcia spadku stanowiły więc przedmiot współwłasności J. S. i pozostałych spadkobierców W. S.. Wartość nieruchomości na datę śmierci W. S. to 240.062 zł, a zatem wartość stanowiącego spadek po nim udziału wynoszącego $\frac{1}{2}$ część to 120.031 zł. W. S. nie dokonywał żadnych darowizn. J. S. nabyła spadek po mężu w $\frac{1}{4}$ części, zatem po jego śmierci jej udział wyniósł $\frac{5}{8}$ a udział dzieci $\frac{3}{48}$ co daje udziały w wysokości po 15.003,88 zł. J. S. dokonywała kolejnych rozporządzeń dotyczących przedmiotowego gospodarstwa rolnego i zapewne w jej przekonaniu rozdysponowała całym gospodarstwem, jednakże tak się nie stało. Umowa z dnia 7 lutego 1986 roku jest nieważna, sporządzona została w trybie ustawy z 14 grudnia 1982 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin, która zastąpiła ustawę z dnia 27 października 1977 r. o zaopatrzeniu emerytalnym oraz innych świadczeniach dla rolników i ich rodzin. Bez znaczenia jest zawarta w toku sprawy I C 2439/93 ugoda dotycząca przekazania części otrzymanych przez H. S. działek ponownie na rzecz J. S. skoro umowa przekazania gospodarstwa rolnego na jego rzecz była nieważna, J. nadal pozostawała wspólnie z dziećmi jego właścicielką. Umowy darowizny w których J. S., następnie K. B. dysponowały działkami będącymi częściami rzeczzonego gospodarstwa rolnego są ważne. W umowach tych jednak darczyńcy rozdysponowali po części prawami które im nie przysługiwały, co czyni te umowy w tej części bezskutecznymi, bowiem nikt nie może przenieść na drugiego skutecznie prawa, które jemu samemu nie przysługuje. Umowa darowizny z 5 lipca 1999 roku przed notariuszem B. M. za nr Rep (...)w zakresie w jakim J. S. darowała R. S. nieruchomość położoną w D. W. oznaczoną jako działka nr (...) i K. B. nieruchomość położoną w D. W. oznaczoną jako działki (...) jest bezskuteczna w zakresie przekraczającym udział wynoszący $\frac{5}{8}$ części we współwłasności tych nieruchomości a umowa darowizny zawarta w dniu 27 października 2003 r. przed notariuszem J. F. za nr Rep. A (...)w zakresie w jakim K. B. darowała S. B. nieruchomość położoną w D. W. oznaczona jako działki (...) jako bezskuteczna w zakresie przekraczającym udział wynoszący $\frac{33}{48}$ części we współwłasności tych nieruchomości. W pierwszym przypadku J. S. mogła darować R. S. i K. B. jedynie $\frac{5}{8}$ części we współwłasności w/w nieruchomości. Skoro nieruchomości te stanowiły przedmiot majątku wspólnego, to w chwili śmierci W. S., J. S. dysponowała udziałem w wysokości $\frac{1}{2}$. Udział W. S. w tej samej wysokości podlegał dziedziczeniu pomiędzy J. S. w $\frac{1}{4}$, H. B. w $\frac{3}{24}$, S. Ż. w $\frac{3}{24}$, R. (...) $\frac{3}{24}$, K. B. w $\frac{3}{24}$, C. S. w $\frac{3}{24}$, H. S. w $\frac{3}{24}$. W oparciu o powyższe J. S. po doliczeniu udziału nabytego w drodze spadkobrania dysponowała łącznie udziałem w wysokości $\frac{5}{8}$ i w takim zakresie mogła nieruchomość darować. W części ten udział przewyższającej umowa ta jest bezskuteczna. W drugim przypadku K. B. mogła darować S. B. i G. B. jedynie $\frac{33}{48}$ części we współwłasności w/w nieruchomości. K. B. odziedziczyła bowiem po W. s. $\frac{3}{24}$ w jego udziale wynoszącym $\frac{1}{2}$, czyli $\frac{3}{48}$ a zatem po doliczeniu udziału jako skutecznie mogła jej darować J. S. tj. $\frac{5}{8}$ czyli $\frac{30}{48}$ łącznie daje to udział wynoszący $\frac{33}{48}$. W pozostałym zakresie to jest w zakresie przekraczającym udział, jakim K. B. mogła dysponować, zawarta przez strony umowa jest bezskuteczna.

Masa spadkowa po J. S. to zatem $\frac{5}{8}$ części działek nr (...), których skutecznie nie przeniosła na H. S. o łącznej wartości 34.132,51 zł. Aby obliczyć wartość udziałów przypadających dla każdego ze spadkobierców do wskazanej wyżej kwoty należy doliczyć wartość skutecznych darowizn. Ostatecznie zaliczeniu podlegają darowizna na rzecz R. S. dotycząca wynoszącego $\frac{5}{8}$ części udziału w działce (...) o wartości 44.052 zł, a zatem jej wartość to 27.532,50 zł oraz darowizna dokonana na rzecz K. B. dotycząca wynoszącego $\frac{5}{8}$ części udziału w działkach (...) o wartości 174.436 zł, a zatem jej wartość to 109.022,50 zł.

Łączna wartość masy spadkowej i darowizn podlegających doliczeniu to 170.687,51 zł a zatem udział każdego ze spadkobierców to 28.447,92 zł

K. B. otrzymała darowiznę udziału w działkach o łącznej wartości wg stanu z daty darowizny 109.022,50 zł a więc znacznie przekraczającej wartość schedy spadkowej. Wobec powyższego zgodnie z zasadą wynikającą z art. 1040 k.c. do obliczenia sched spadkowych należy przyjąć sumę kwot 34.132,51 zł i 27 532,50 zł co daje kwotę 61665,01 zł. Schemy spadkowe pozostałych pięciorga dzieci wynosiłyby wówczas 12333,01 zł a w tym przypadku darowizna otrzymana przez R. s.jest w wysokości przekraczającej tę kwotę, więc również należy ją wyeliminować. Ostatecznie bierzemy pod uwagę tylko kwotę 34132,51 zł, co po podzieleniu na czworo dzieci daje kwotę 8533,13 zł.

H. S., H. B., S. Ż. powinni więc w drodze działu spadku po ich rodzicach otrzymać składniki majątku o wartości 15.003,88 zł + 8533,13 zł = 23.537 zł.

Spor dotyczył w niniejszej sprawie działek o których przyznanie wnosiła wnioskodawczyni tj. nr 4 o której przyznanie wnosił także H. S. i działki (...) o której przyznanie wnosił także G. B..

Sąd nie brał pod uwagę dotychczasowego sposobu korzystania, bowiem wnioskodawczyni była przez wszystkie te lata pozbawiona możliwości korzystania z nich, ale kierował się wysokością udziałów w spadku jak i w poszczególnych działkach oraz możliwością dokonywania spłat w przypadku przyznania nieruchomości o wartości przekraczającej udział w spadku..

R. S. otrzymał już od matki wynoszący 5/8 części udział w działce nr (...) a żaden z uczestników postępowania nie był zainteresowany tą działką, Sąd przyznał ją w całości na jego rzecz. Działka ta ma w całości wartość 48155 zł, a zatem jej wartość przekracza wartość schedy spadkowej po obojgu rodzicach, ale Sąd nie zasądził od R. S. spłaty, uznając że pozostałe udziały o wartości 18.058,13 zł stanowią jego udział w spadku po ojcu, nieznacznie go przekraczając.

H. S. Sąd przyznał działkę nr (...). Ustalając jej wartość Sąd miał na uwadze, że od daty darowizny uczestnik dokonywał na niej nakładów zwiększających jej wartość, w związku z powyższym Sąd przyjął jej wartość wg stanu z daty darowizny, a więc 23.401 zł, co niemal dokładnie odpowiada jego udziałowi w spadku .

Wnioskodawczyni H. B. Sąd przyznał działkę nr (...), która ma wartość 25.509 zł. Wartość tej działki przekracza wysokość łączną sched spadkowych po obojgu rodzicach, przy czym nikt z uczestników nie domagał się od wnioskodawczyni spłaty, w związku z powyższym Sąd nie uwzględnił wniosku wnioskodawczyni o przyznanie jej działki (...) i działkę tę przyznał G. B..

G. B. Sąd przyznał oprócz działki (...) także działki (...). Uczestnik ten był już współwłaścicielem tych działek na mocy kolejnych darowizn w 33./48 części. Poza wnioskodawczynią żadna z osób nie domagała się żadnej z tych działek. Wszystkie te działki mają wartość 107.355 zł, a zatem udział S. Ż. wynoszący 3/48 części odliczony od tej kwoty to 6709,69 zł.

S. B. Sąd przyznał działki nr (...) o łącznej wartości 78.164 zł. Podobnie jak w przypadku G. B. uczestnik ten był już współwłaścicielem tych działek na mocy kolejnych darowizn w 33/48 części, a w tym przypadku żadna z osób nie domagała się żadnej z tych działek (...) części tej kwoty to 4885,25 zł.

Uczestniczka S. Ż. nie wnosiła o przyznanie jej części spadku w naturze, a jedynie wniosła o przyznanie jej spłaty. Sąd zasądził w związku z powyższym na jej rzecz od G. B. kwotę 6709,69 zł i od S. B. kwotę 4885,25 zł przy czym odroczył termin spłat na 3 miesiące od uprawomocnienia się orzeczenia aby umożliwić im zgromadzenie tych kwot. Uczestnik C. S. nie wnosił o przyznanie mu należnej mu schedy w żadnej formie.

Wnioskodawczynię reprezentował pełnomocnik ustanowiony z urzędu, należne mu wynagrodzenie mając na uwadze wysokość udziału w spadku H. B. oraz fakt, że Sąd orzekł również co do stwierdzenia nabycia spadku przy uwzględnieniu podatku VAT nakazał przyznać od Skarbu Państwa w kwocie 3025,80 zł. Wynagrodzenie za pracę

biegłych sądowych sporządzających w niniejszej sprawie opinie wyniosła 8607,98 i zostało wypłacone tymczasowo z sum Skarbu Państwa Nie została również uiszczona opłata w wysokości 1100 zł Wnioskodawczyni i uczestniczka S. Ź. zostały zwolnione w całości od kosztów sądowych i w związku z powyższym stosownie do art. 83 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych Sąd nakazał ściągnąć od pozostałych uczestników (z wyjątkiem C. S. który konsekwentnie nie chciał przyznania mu sadku w żadnej formie) należnych skarbowi Państwa kosztów sądowych. Sąd obciążył uczestników H. S., R. s.kwotą 2546,76 zł stanowiącą 1/5 części tych kosztów a uczestników K. B., G. B. i S. B. tą sama kwotą rozłożoną na ich troje co dało kwoty po 848,92 zł.

O kosztach postępowania Sąd Rejonowy orzekł na mocy art. 520 § 1 k.p.c.

Apelację od powyższego postanowienia wniosła wnioskodawczyni H. B., zaskarżając je w części dotyczącej działu spadku i zniesienia współwłasności i zarzuciła:

1.naruszenie przepisów postępowania , które miało wpływ na wynik sprawy tj. art. 623 k.p.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i dokonanie działu spadku i zniesienia współwłasności jedynie w oparciu o kryterium wysokości udziałów w spadku i w poszczególnych działkach, z pominięciem wszelkich okoliczności sprawy takich jak przeznaczenie działki przyznanej w dziale spadku, możliwości jej zabudowania, co z punktu widzenia wnioskodawczyni miało szczególne znaczenie;

- błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu przez Sąd, że wnioskodawczyni H. B. wносиła alternatywnie o przyznanie jej albo działki nr (...) albo działki nr (...) bez względu na ich przeznaczenie, w sytuacji gdy Wnioskodawca H. B. od samego początku wskazywała na działkę która będzie mogła w przyszłości zabudować.

Wskazując na powyższe zarzuty, wniosła o zmianę zaskarżonego postanowienia i przyznanie wnioskodawczyni H. B. w wyniku działu spadku po W. S. i J. S. i zniesienia współwłasności działki nr (...) położonej w D. W. o pow. 2067 m² dla której w Sądzie Rejonowym w Kielcach prowadzona jest księga wieczysta nr (...) oraz wyrównanie różnicy wartości przez dopłaty pieniężne zasądzone od uczestników postępowania.

Apelację od powyższego postanowienia złożył także uczestnik H. S., zaskarżając je w części dotyczącej działu spadku i zniesienia współwłasności , w szczególności w zakresie w jakim Sąd nie uwzględnił jego wniosku o przyznanie mu działki nr (...) oraz w zakresie zasądzonych kosztów postępowania i zarzucił:

1.błędne przyjęcie zawyżonej wartości działki nr (...), pomimo istnienia istotnych niewyjaśnionych wątpliwości w tym zakresie i w konsekwencji przyznanie mu w drodze działu spadku i zniesienia współwłasności jedynie tej jednej działki, zamiast jak wnosił działek nr (...),

2.naruszenie art.328 k.p.c. poprzez niewyjaśnienie w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia powodów dla których Sąd przyjął za wiarygodną opinię biegłego E. F. zaś opinię biegłego D. uznał za nieprzydatną w zakresie dokonanej wyceny poszczególnych działek;

3.błędne rozliczenie kosztów postępowania i w konsekwencji obciążenie uczestnika w punkcie VI bardzo wysokimi kosztami.

Wskazując na powyższe zarzuty uczestnik wniósł o zmianę postanowienia poprzez przyznanie na jego rzecz działek (...) oraz prawidłowe rozliczenie kosztów postępowania.

Na rozprawie apelacyjnej H. S. wniósł o przyznanie mu działki nr (...) na współwłasność z wnioskodawczynią. Z kolei wnioskodawczyni H. B. wniosła o przyznanie jej działki nr (...) i udziału w działce nr (...) na współwłasność z H. S. bez dopłat.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Obie apelacje są uzasadnione i zasługują na uwzględnienie.

Zasadne są zarzuty naruszenia przepisu 668 k.p.c. w zw. z art. 623 k.c. poprzez brak uwzględnienia wszystkich okoliczności zgodnie z interesem społecznym i gospodarczym przy dokonywaniu podziału, w związku z czym niewłaściwe dokonanie działu spadku.

Zgodnie ze wskazanym przepisem, jeśli brak jest podstaw do wydania postanowienia na zgodny wniosek stron (dopiero na rozprawie apelacyjnej wnioskodawczyni i uczestnik H. S. zgodnie wnieśli o przyznanie im działki nr (...) na współwłasność, zaś co do działki nr (...) nie było zgodnego wniosku) a zachodzą warunki do dokonania podziału w naturze, sąd dokonuje tego podziału na części odpowiadające wartością udziałom współwłaścicieli z uwzględnieniem wszystkich okoliczności zgodnie z interesem społeczno - gospodarczym. Należy bowiem pamiętać o tym, że celem postępowania o dział spadku (obejmującego nieruchomości) jest dokonanie m.in. fizycznego podziału tej nieruchomości z uwzględnieniem przede wszystkim interesów spadkobierców (współwłaścicieli, art. 623 k.p.c.). To właśnie interes tych podmiotów wysuwa się na plan pierwszy (post. SN z dnia 22 listopada 2013 r. II CSK 144/13; Lex nr 1413511).

Sąd Rejonowy natomiast wprost przyznał w uzasadnieniu postanowienia, że nie brał pod uwagę dotychczasowego sposobu korzystania z nieruchomości ale kierował się wysokością udziałów w spadku oraz możliwością dokonywania spłat. Co prawda wielkość udziałów wyznacza sposób podziału nieruchomości, ale nie może być jedyną istotną okolicznością, braną w postępowaniu działowym pod uwagę. Nie sposób podzielić prawidłowo majątku spadkowego, w przypadku braku zgodnego wniosku, nie sięgając do charakteru poszczególnych nieruchomości, wniosków uczestników i ich interesów w tym zakresie.

Co do działki nr (...) rzeczywiście uczestnik H. S. użytkował ją od 29 lat i w toku postępowania wnosił o przyznanie mu jej na własność. Sąd Rejonowy nie wskazał dlaczego tę działkę przyznaje wnioskodawczyni, podnosząc tylko, że ma ona wartość 25.509 zł i przekracza wysokość łączną sched po obojgu rodzicach wnioskodawczyni. Sąd Rejonowy nie wyjaśnił, dlaczego odmawia uczestnikowi H. S. przyznania działki nr (...). Takie wyjaśnienia Sąd Rejonowy wskazują na dowolność w ustaleniach odnośnie słusznego podziału majątku spadkowego, i naruszają wskazane artykuły kodeksu postępowania cywilnego.

W związku z ostatecznie zgodnym wnioskiem H. B. i H. S. przedstawionym w postępowaniu apelacyjnym, Sąd Okręgowy zmienił zaskarżone postanowienie w pkt I ppkt 2 i w pkt I ppkt 5 i przyznał H. S. dodatkowo udział wynoszący 1/2 w nieruchomości położonej w N., oznaczonej jako działka nr (...), dla której Sąd Rejonowy prowadzi księgę wieczystą (...) oraz przyznał wnioskodawczyni H. B. udział wynoszący 1/2 w tej nieruchomości, zamiast całej działki nr (...).

Co do działki nr (...) Sąd zaznaczył lakonicznie, że w związku z tym, iż działka nr (...) wyczerpuje wartość schedy spadkowej po rodzicach wnioskodawczyni, Sąd nie uwzględnił jej wniosku i działkę (...) przyznał G. B.. Należy natomiast przyznać rację wnioskodawczyni, że działka ta powinna być przyznana na jej rzecz. Wnioskodawczyni występowała od początku o przyznanie jej działki, która nadawałaby się pod zabudowę. Wprawdzie początkowo działka ta nie była działką budowlaną, (stała się taką wskutek działań G. B.), jednak miała dostęp do drogi i odpowiednie przyłącza. Należy także zauważyć, że w wyniku dokonanego przez Sąd Rejonowy podziału nieruchomości wnioskodawczyni H. B. uzyskała działkę nr (...) która wprawdzie wartością odpowiada należącej się wnioskodawczyni schedzie spadkowej, ale jest lasem i nie mogłaby być wykorzystana przez wnioskodawczynię pod budowę domu. G. B. otrzymał nieruchomości o wartości ponad 107.000 zł, w tym działkę nr (...) budowlaną, zabudowaną o wartości 89.091 zł. Należy więc zgodzić się z wnioskodawczynią, że przyznanie jej działki (...) o wartości 5.027 zł będzie zgodne z jej wnioskiem i znacznie bardziej będzie odpowiadało okolicznościom sprawy i interesowi wnioskodawczyni, nie naruszy także interesów uczestnika G. B. (który ostatecznie nie sprzeciwił się takiemu wnioskowi, wnosił jednak aby wnioskodawczyni zwróciła mu koszty przekształcenia działki (...) w kwocie ok.7 000,00 zł – należy jednak wskazać, że takie żądanie winno zostać zgłoszone na piśmie w odpowiednim czasie w toku postępowania przed Sądem Rejonowym). Wnioskodawczyni po zmianie postanowienia w zakresie działki nr (...) otrzymała tylko jej

połowę. Taki podział majątku odpowiada w znacznie większym stopniu zasadom słuszności i interesowi społeczno – gospodarczemu.

W związku z powyższym Sąd Okręgowy na mocy art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżone postanowienie w punkcie I ppkt 5 przyznając na rzecz wnioskodawczyni dodatkowo działkę nr (...), oraz w pkt I ppkt 3 wykreślając z przyznanych uczestnikowi G. B. działkę nr (...).

W związku z powyższymi zmianami w zakresie dokonanego działu spadku i zniesienia współwłasności, zmianie musiał ulec na mocy art. 386 § 1 k.p.c. także pkt III zaskarżonego postanowienia poprzez obciążenie spłatą na rzecz uczestniczki S. Ż., w kwotach odpowiednich do wartości uzyskanego majątku spadkowego. I tak od G. B. zasądzono spłatę w kwocie 4824, 57 zł oraz od H. S. spłatę w kwocie 1885,12 zł.

W pkt II przyznano na rzecz radcy prawnego I. M. od Skarbu Państwa kwotę 738,00 zł. O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy orzekł na mocy art. 520 § 1 k.p.c.

SSO Teresa Strojnowska SSO Magdalena Bajor-Nadolska SSO Barbara Dziewięcka